

PL

PL

PL

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Bruksela, dnia 30.1.2008
KOM(2008) 42 wersja ostateczna

**KOMUNIKAT KOMISJI DO RADY, PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO ORAZ
KOMITETU REGIONÓW**

**Wniosek dotyczący wspólnego sprawozdania 2008 w sprawie ochrony socjalnej i
integracji społecznej**

{SEK(2008)91}

GLÓWNE PRZESŁANIA

- Dziedziny polityki, społeczna i gospodarcza, mogą i powinny wzajemnie się uzupełniać. W ostatnich latach reformy w zakresie ochrony socjalnej oraz polityka aktywnej integracji przyczyniły się do wzrostu rozwoju gospodarczego oraz zwiększenia liczby miejsc pracy. Wciąż jednak trzeba uczynić więcej, by zapewnić przełożenie się lepszej sytuacji gospodarczej na korzyści odczuwane również przez osoby znajdujące się na marginesie społeczeństwa. Dlatego też zapobieganie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu oraz walka z nimi poprzez dalszą modernizację ochrony socjalnej w ramach rozsądnej polityki fiskalnej, łączącej w sobie zarówno dostosowanie do potrzeb społecznych, jak i równowagę gospodarczą, mają kluczowe znaczenie dla zrównoważonego rozwoju Europy. W szerszym zakresie, należy dążyć do prowadzenia polityki zintegrowanej, również w dziedzinach promujących kwestie równości płci, biorąc pod uwagę cel, jakim jest pełna integracja ze społeczeństwem jego najsłabszych członków. Wspomniane działania będą wymagały stałych wysiłków w czasie kolejnego cyklu strategii lisbońskiej, a także po jego zakończeniu.

- Wskaźniki zatrudnienia wzrosły w przypadku wszystkich kategorii starszych pracowników. Środki aktywnej integracji oraz reformy emerytur i rynków pracy zwiększyły zachęty do pracy, jednak wciąż pracować musi więcej ludzi. Poza tym powinni oni dłużej pozostawać ekonomicznie aktywni. Wraz z wysiłkami na rzecz poprawy wydajności, przyczyni się to do stworzenia solidniejszej podstawy dla systemów ochrony socjalnej oraz odpowiednio wysokich i stabilnych emerytur. W szczególności reformy emerytalne mogą promować aktywność osób starszych poprzez zwiększanie ich zdolności do zatrudnienia, ograniczanie programów wcześniejszego przechodzenia na emeryturę, zwiększanie elastyczności przy przechodzeniu na emeryturę, a także wzmacnianie zachęt do dłuższej pracy, pod warunkiem, że rynki pracy będą otwarte na starszych pracowników.

- Reformy emerytalne są już bardzo zaawansowane, należy je jednak stale obserwować pod kątem wpływu na adekwatność emerytur w przyszłości, ryzyko ubóstwa, jakie mogą generować, oraz ich stabilność. Świadomość ryzyka związanego z różnymi systemami emerytalnymi powinna być zwiększana, a przez to promowany świadomy wybór tych systemów.

- 19 milionów spośród 78 milionów Europejczyków zagrożonych ubóstwem to dzieci. Zapewnienie równych szans dla wszystkich oraz zagwarantowanie każdemu dziecku odpowiednich wyników nauczania konieczne jest do przełamania przekazywania ubóstwa i wykluczenia z pokolenia na pokolenie. W tym zakresie należy wzmocnić dziedziny polityki dotyczące integracji i zwalczania dyskryminacji, zwłaszcza w odniesieniu do imigrantów oraz ich potomków oraz mniejszości etnicznych.

- Ubóstwo dzieci wynika z faktu, że mieszkają w gospodarstwach domowych, których członkowie pozbawieni są pracy i nie uzyskują wystarczających dochodów bądź których praca nie jest opłacana wystarczająco dobrze, by zapobiec ubóstwu lub je zlikwidować. Stąd też wdrożenie zrównoważonych, wszechstronnych strategii aktywnej integracji stanowi pośredni, ale ważny element promowania poprawy jakości życia dzieci i młodzieży. Należy osiągnąć właściwą równowagę pomiędzy pomocą udzielaną rodzinom a środkami skierowanymi bezpośrednio do dzieci. Najbardziej skuteczne środki kierowane są do najbardziej poszkodowanych dzieci w ramach szerszego, ogólnego działania.

- Polityka społeczna ma istotny wpływ na zdrowie, a to właśnie zdrowie ma duże znaczenie dla określenia możliwości, z których dana osoba będzie mogła korzystać w swoim życiu. Konieczne są działania mające na celu zmniejszenie trwałych i znaczących nierówności dotyczących stanu zdrowia. Realizacja tych zadań musi się odbywać z uwzględnieniem zdrowia we wszystkich dziedzinach polityki; ochrona socjalna może zapewnić równy dostęp do opieki zdrowotnej i profilaktyki w zależności od potrzeb, również osobom, do których najtrudniej jest dotrzeć.

- Zwiększają się potrzeby w zakresie opieki długoterminowej. Państwa członkowskie starają się rozszerzyć dostęp do usług wysokiej jakości. Należy osiągnąć odpowiednią równowagę pomiędzy odpowiedzialnością publiczną i prywatną oraz pomiędzy opieką formalną i nieformalną. Preferowane jest zapewnienie opieki w domu lub na poziomie społeczności lokalnych, zamiast opieki instytucjonalnej, jednak dla wielu państw członkowskich świadczenie takich usług wysokiej jakości pozostaje wciąż wyzwaniem. To samo dotyczy lepszej koordynacji opieki i zapewnienia wsparcia dla osób zapewniających opiekę w sposób niesformalizowany.

- Pierwszy cykl usprawnionej otwartej metody koordynacji pokazał, że państwa członkowskie opracowywały swoją politykę wykorzystując wspólne cele społeczne uzgodnione w 2006 r. Powstała z myślą o celach długoterminowych, polityka ta wciąż pozostaje w mocy, a jej ciągła realizacja jest kluczowa dla sukcesu strategii lizbońskiej.

- Koncentracja na kluczowych zagadnieniach w 2007 r. była w ramach otwartej metody koordynacji nowością. Zwiększyła ona zrozumienie problemu, promowała wzajemne nauczanie i zachęcała do lepszego monitorowania oraz bardziej skoncentrowanej sprawozdawczości. Państwa członkowskie i Komisja będą wdrażały dopracowane metody działania w celu zwiększenia skuteczności strategii europejskich i krajowych z myślą o cyklu otwartej metody koordynacji przypadającym na lata 2008 – 2011 i kolejne.

1. WPROWADZENIE

W wyniku reform przeprowadzonych w ramach strategii lizbońskiej zwiększył się wzrost gospodarczy i tworzone są miejsca pracy, a bezrobocie spada w całej Europie. Pozytywne efekty w odniesieniu do spójności społecznej są widoczne, np. w zmniejszającym się długotrwałym bezrobociu. Różnice w traktowaniu ze względu na płeć również się zmniejszają, wciąż jednak pozostają widoczne. Wskaźnik zatrudnienia starszych pracowników wynosi obecnie w UE blisko 44 % (34,8 % w przypadku kobiet oraz 52,6 % w przypadku mężczyzn); Dziewięć krajów osiągnęło zakładany na 2010 r. cel w wysokości 50 %. Reformy ochrony socjalnej oraz polityka integracji społecznej zaczynają przynosić efekty: promują bezpośrednio spójność społeczną, ale także przyczyniają się do rozwoju gospodarczego poprzez zwiększanie dopływu pracowników na rynek oraz równoważąc sytuację budżetową. Finansowanie ochrony socjalnej uzależnione jest od rozszerzenia podstaw finansowych z podatków związanych z zatrudnieniem na ich inne rodzaje. Optymalizacja jakości wydatków socjalnych jest konieczna dla utrzymania odpowiedniego poziomu ochrony socjalnej oraz właściwego stanu finansów publicznych.

Jednak prawidłowy wzrost gospodarczy i zwiększanie liczby miejsc pracy nie poprawiają automatycznie sytuacji osób najbardziej zmarginalizowanych w naszym społeczeństwie. Posiadanie pracy stanowi najlepszy sposób uniknięcia wykluczenia, jednak nie zawsze stanowi tego gwarancję. Około 8 % obywateli UE jest zagrożonych ubóstwem pomimo

posiadania stałej pracy. Nawet na kwitnących rynkach pracy udział gospodarstw domowych, których członkowie są bezrobotni, może pozostać bez zmian, a niektóre z nich wpadają na stałe w krąg bezrobocia/niskiej płacy. Uwzględniając całość populacji, około 16 % obywateli UE, tj. prawie 80 mln ludzi jest zagrożonych ubóstwem pomimo osiągania dochodów, przy czym grupę bardziej narażoną stanowią kobiety. W większości państw członkowskich dzieci i młodzież należą do słabszych grup, narażonych na jeszcze większe ryzyko.

We wspólnym sprawozdaniu za 2007 r. omówiono pierwszą grupę krajowych sprawozdań strategicznych poświęconą w zintegrowany sposób gałęziom polityki dotyczącym integracji społecznej, emerytur oraz zdrowia i opieki długoterminowej¹. Sprawozdania opisywały, w jaki sposób łączne uwzględnienie wszystkich celów oraz bardziej strategiczne i skoncentrowane działania zwiększają efektywność polityki oraz jakość wydatków publicznych. W 2007 r. nie przygotowano sprawozdań krajowych, co pozwala na skoncentrowanie się na konkretnych tematach i zaznaczenie długoterminowego wymiaru europejskiej strategii. Sekcja 2 podsumowuje zdobyte doświadczenia w wybranych kwestiach, natomiast sekcja 3 zajmuje się przyszłością. W 2007 r. rozpoczął się również nowy okres programowania funduszy strukturalnych. Większość państw członkowskich poczyniła znaczne wysiłki w celu wykorzystania funduszy strukturalnych w zakresie nie tylko priorytetów związanych ze wzrostem gospodarczym i zatrudnieniem, ale także wspólnych celów społecznych. 12,4 % całości budżetu Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) na lata 2007-2013, tj. prawie 10 mld EUR, zostanie wydane bezpośrednio na priorytet dotyczący integracji społecznej. Poza tym bezpośrednim celem, inne działania EFS będą wspierać integrację osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji. Znaczące inwestycje poczyni również Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR); ok. 17 mld EUR przeznaczone zostanie na infrastrukturę socjalną (edukacja, zdrowie, opieka nad dziećmi, budownictwo socjalne). Państwa członkowskie korzystają z funduszy strukturalnych uzupełniając skutecznie krajowe, regionalne oraz lokalne fundusze i działania.

Bardziej szczegółowa ocena poszczególnych tematów oraz wszechstronna analiza wykorzystania funduszy strukturalnych do wspólnych celów społecznych² znajduje się w dokumentach uzupełniających.

2. WZAJEMNE POWIĄZANIA POMIĘDZY OTWARTĄ METODĄ KOORDYNACJI A STRATEGIĄ LIZBOŃSKĄ NA RZECZ WZROSTU GOSPODARCZEGO I ZATRUDNIENIA

Rada Europejska w marcu 2007 r. podkreśliła, że wspólne cele społeczne UE powinny być lepiej odzwierciedlane w ramach strategii lizbońskiej. Na nieformalnym posiedzeniu Rady poruszono potrzebę poprawy integracji oraz uwidocznienia priorytetów społecznych w ramach szerszych europejskich reform strategicznych. Ministrowie podkreślili, że jednym z najważniejszych narzędzi służących postępowi UE w dziedzinie zatrudnienia i problematyki społecznej jest koordynacja polityki, fundamentalna zarówno dla poprawy jakości polityki, jak i dla dążenia ku wspólnym celom. Komitet Ochrony Socjalnej odpowiedział wyznaczając grupę roboczą do zidentyfikowania przykładów pozytywnych wzajemnych powiązań pomiędzy wspólnymi celami społecznymi a zadaniami dotyczącymi przyspieszenia wzrostu gospodarczego oraz poprawy jakości i zwiększenia liczby miejsc pracy.

¹ W ciągu 2007 r. niektóre państwa członkowskie zaktualizowały swoje strategie: AT, FR, NL, RO, FI, SE, SI i UK

² Niektóre inne instrumenty finansowe UE, takie jak Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, również przyczyniają się do integracji społecznej.

Sprawozdanie grupy roboczej pokazało, jak blisko powiązane są i jak się wzajemnie wspierają dziedziny polityki obejmujące gospodarkę, zatrudnienie oraz kwestie społeczne. Właściwie przygotowane systemy ochrony socjalnej oraz polityka integracji społecznej są skutecznymi czynnikami przyczyniającymi się znacząco do osiągnięć gospodarczych wszystkich państw członkowskich. Trwające reformy emerytur i opieki zdrowotnej mają pozytywny wpływ na stabilność finansów publicznych i na sytuację na rynku pracy. Skuteczne działania w zakresie opieki zdrowotnej poprawiają jakość życia i wydajność. Wszechstronna polityka aktywnej integracji obejmująca osoby znajdujące się najdalej od rynku pracy zwiększa kapitał ludzki i liczbę pracowników na rynku, wzmacniając przy tym spójność społeczeństwa. Poprawianie jakości życia dzieci i młodzieży pomaga rozwijać przyszłym pokoleniom ich pełny potencjał, umożliwiając im w ten sposób przekazywanie większego wkładu w społeczeństwo i gospodarkę.

2.1. Wysiłki w kierunku ograniczenia ubóstwa wśród dzieci

Wynoszące 19 % ryzyko ubóstwa wśród dzieci w UE jest wyższe niż zagrożenie, przed którym stoi populacja jako całość. W najbardziej dotkniętych tym problemem krajach odsetek ten wynosi nawet 30 %. Około 10 % wszystkich dzieci mieszka w gospodarstwach domowych, w których nikt nie pracuje, a 60 % z nich zagrożonych jest ubóstwem. Pomimo ogólnego postępu na rynku pracy, liczby te pozostają niezmiennie od 2000 r. W sytuacji gdy oboje rodziców pracuje, tylko 7 % dzieci zagrożonych jest ubóstwem, jednak wskaźnik ten wzrasta do 25 % tam, gdzie pracuje tylko jeden rodzic. Inne czynniki, powiązane z małą intensywnością pracy, obejmują mieszkanie tylko z jednym rodzicem lub życie w rodzinie wielodzietnej. Średnio transfery socjalne zmniejszają ryzyko ubóstwa wśród dzieci o 44 %. Ubóstwo dzieci wynika ze skomplikowanych zależności pomiędzy tymi czynnikami. Najlepsze wyniki osiągane są zazwyczaj przez kraje zajmujące się tym zagadnieniem we wszystkich jego aspektach i uzyskujące odpowiednią równowagę pomiędzy działaniami skierowanymi na rodzinę a działaniami skierowanymi bezpośrednio na dzieci. Dotyczy to łączenia strategii mających na celu zwiększenie dostępu i przywiązania rodziców do zatrudnienia z usługami wspierającymi oraz ze wsparciem finansowym, które minimalizują ryzyko powstawania efektu pułapki zawodowej. Sukces wymaga, by środki te tworzyły odpowiednio zrównoważone połączenie różnych dziedzin polityki – skoncentrowane na szybkiej interwencji, z odpowiednimi środkami oraz podparte jasnymi celami i zadaniami.

Jeśli dzieci są biedne, to zazwyczaj dzieje się tak dlatego, że mieszkają w ubogich gospodarstwach domowych. Poprawa sytuacji materialnej dzieci wiąże się ze zwiększeniem dochodów rodziny poprzez wsparcie bezpośrednie – czy to finansowe, czy też w formie świadczenia podstawowych usług socjalnych – a także poprzez środki ułatwiające dostęp obydwójga rodziców do rynku pracy. Pogodzenie życia zawodowego z rodzinnym może odgrywać znaczącą rolę, na przykład poprzez poprawę, zarówno w sensie jakościowym, jak i ilościowym, opieki nad dziećmi. Wszelkim działaniom wzmacniającym związki rodziców z rynkiem pracy muszą jednak towarzyszyć środki, które zapewnią, że osoby nie mające umiejętności lub możliwości, by pracować, będą otrzymywały wystarczające wsparcie, pozwalające im i ich rodzinom godnie żyć. Mnogość przypadków, kiedy dzieci żyją zagrożone ubóstwem nawet, gdy rodzice pracują, wskazuje na potrzebę tworzenia miejsc pracy lepszej jakości, środowiska zachęcającego do utrzymywania pracy oraz szans na awans zawodowy. W tym kontekście z zadowoleniem odbierany jest silny nacisk, jaki kładzie się na aktywną integrację we wnioskach państw członkowskich o wykorzystanie środków z EFS na walkę z przeszkodami, przed którymi stają ludzie z zagrożonych grup.

Najlepiej działające w tym zakresie państwa członkowskie zapewniają właściwe połączenie korzyści ogólnych i celowych. Środki ogólne tworzą zasadniczo korzystne środowisko dla rodzin, nie sprzyjają powstawaniu efektu pułapki i nie obarczają piętnem osób, którym służą. Jednakże korzyści celowe, opracowane tak, by nie zniechęcały do pracy, są również konieczne aby dotrzeć do osób najbardziej potrzebujących. Edukacja może odgrywać kluczową rolę w zmniejszaniu nierówności społeczno-ekonomicznych i w skutecznym torowaniu drogi dziecka ku pełnemu rozwojowi. Państwa członkowskie uznają potrzebę zapewnienia równych szans wszystkim dzieciom w zakresie opieki i edukacji przedszkolnej, a przy tym coraz częściej wdrażane są środki zapobiegające zjawisku wczesnego porzucania nauki.

Niemniej jednak konieczne są dalsze środki, aby przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu, które zagraża dzieciom i młodzieży dotkniętym różnego rodzaju trudnościami, między innymi dzieciom romskim, często szczególnie marginalizowanym. Ukierunkowane programy edukacyjne zajmujące się takimi grupami znajdującymi się w niekorzystnej sytuacji i wymagające aktywnego udziału rodziców powinny być w coraz większym stopniu wspierane.

Poważnym problemem pozostaje częste wykluczenie społeczne młodych ludzi, którzy spędzili dzieciństwo w placówce opiekuńczej. W wielu państwach członkowskich występuje wyraźna tendencja do powierzania dzieci rodzinom zastępczym, aby zastąpić opiekę instytucjonalną rodzinną atmosferą. Jest to tylko jeden z wielu obszarów, w którym istnieją możliwości rozwijania polityki oraz wzajemnego uczenia się (ocena i szkolenie rodziców zastępczych, ich nabór aby zaspokoić przewidywany wzrost liczby miejsc w rodzinach zastępczych itd.).

Krajowe cele ilościowe w połączeniu z silnym zaangażowaniem politycznym mogą zwiększyć postępy we wdrażaniu. Zasadnicze znaczenie ma właściwe monitorowanie i w tym celu ustanawia się odpowiednie mechanizmy, o ile już nie zostały wprowadzone. Konieczne trzeba jednak uznać, że sytuacja najbardziej narażonych dzieci, np. dzieci przebywających w ośrodkach opiekuńczych i dzieci ulicy nie może być monitorowana przy wykorzystaniu standardowych narzędzi badawczych, lecz wymaga szczególnych instrumentów monitorowania. Komitet Ochrony Socjalnej zatwierdził proponowany zbiór zaleceń dotyczących usprawnienia analizy i monitorowania na podstawie opracowań grupy zadaniowej podgrupy Komitetu Ochrony Socjalnej ds. wskaźników (ISG) do spraw ubóstwa wśród dzieci oraz warunków życia dzieci.

Istnieją wreszcie niewykorzystane synergie między strategiami przeciwdziałania ubóstwu, działaniami w zakresie praw dziecka i wysiłkami w zwalczaniu dyskryminacji. Uznaje się, że ubóstwo wśród dzieci trzeba rozpatrywać w szerokim ujęciu, wykraczając poza ubóstwo finansowe, uwzględniając takie czynniki jak trudności materialne, brak uczestnictwa w życiu społecznym i wrażliwość na zagrożenia, w tym zagrożenia behawioralne.

2.2. Promowanie dłuższego życia zawodowego

Głębokie reformy strukturalne rynku pracy i systemów emerytalno-rentowych miały miejsce w większości krajów w ubiegłym dziesięcioleciu, a w niektórych państwach członkowskich nadal trwają. Opierają się one na cyklu życiowym, wzmacniając powiązanie pomiędzy składkami emerytalnymi a świadczeniami, oraz na strategiach aktywnego starzenia się poprzez ograniczanie dostępu do systemów wcześniejszego przechodzenia na emeryturę, wzmacnianie bodźców do dłuższej aktywności zawodowej i poprawę szans pracowników w starszym wieku na zatrudnienie. W ciągu całego życia muszą być one uzupełniane środkami

związanymi z modelem elastycznego rynku pracy i bezpieczeństwa socjalnego, aby poprawić zarówno ilość jak i jakość miejsc pracy, szczególnie dla osób o mniej stabilnych karierach zawodowych, mających niskie zarobki i trudności z uzyskaniem odpowiedniej emerytury. Osoby przechodzące na wcześniejszą emeryturę stanowią często około 20 % ludności w wieku 55-64 lat. Ograniczenie tego wskaźnika może zatem wnieść znaczący wkład w wydłużenie okresu życia zawodowego.

Odnotowana ostatnio poprawa w stopie zatrudnienia osób w wieku 55-64 lat obejmuje wszystkie kategorie pracowników, włącznie z pracownikami o niskich kwalifikacjach. Trwające reformy systemów wcześniejszego przechodzenia na emeryturę również powinny się skupić na tej grupie.

Większość państw członkowskich przeprowadza reformy zmierzające do ograniczenia wcześniejszego przechodzenia na emeryturę koncentrując się na planowaniu zasiłków dla bezrobotnych i świadczeń przedemerytalnych oraz dostępie do rehabilitacji i świadczeń z tytułu niezdolności do pracy. Niektóre państwa wprowadzają także zmiany w systemach podatkowych i prywatnych ubezpieczeniach emerytalnych.

Głównym celem tych reform jest: ograniczenie liczby uprawnionych, przy jednoczesnym stworzeniu odpowiednich ram dla dalszego udziału starszych pracowników w rynku pracy, zezwalając na wyjątki w przypadku szczególnie wymagających lub niebezpiecznych prac; zwiększenie zachęt do przedłużenia życia zawodowego pracowników i zatrudniania lub dłuższego utrzymywania na stanowiskach pracowników w starszym wieku; poprawa perspektyw zawodowych osób niepełnosprawnych poprzez polepszanie warunków pracy, uznawanie kształcenia nieformalnego i zapewnianie możliwości podnoszenia kwalifikacji włącznie z umiejętnościami w zakresie technologii komunikacyjnych i informacyjnych, przekwalifikowywanie oraz uczenie się przez całe życie, często przy wykorzystaniu środków z EFS.

Jednakże w niektórych państwach członkowskich liczba osób przechodzących na wcześniejszą emeryturę ciągle wzrasta. Niezbędne są zatem bardziej systematyczne reformy, aby znacznie skrócić okres pomiędzy końcem ostatniego okresu zatrudnienia, a przejściem na ustawową emeryturę. Większość środków pogłębia oczekiwane zmniejszenie przyszłych publicznych świadczeń emerytalnych dla osób w danym wieku, a tym samym zwiększa obawy związane z zapewnieniem odpowiednich emerytur w przyszłości. Właściwe rozwiązanie polega na zwiększeniu liczby pracujących i wydłużeniu okresu ich pracy, co wymaga podejmowania aktywnych wysiłków na rzecz zmniejszenia dyskryminacji pracowników w starszym wieku na rynku pracy. Podkreśla się także znaczenie uzupełniających prywatnych funduszy emerytalnych.

2.3. Zapewnienie emerytur ze środków prywatnych

Rośnie znaczenie systemów emerytalnych finansowanych ze środków prywatnych. Zazwyczaj oznacza to zmianę w podziale ryzyka między beneficjentami, rządami, instytucjami finansującymi oraz funduszami emerytalnymi, którą należy właściwie oszacować i której powinny towarzyszyć odpowiednie regulacje.

Trudno jest oszacować cały wpływ na odpowiedni poziom przyszłych emerytur. Zależy on od wysokości składek skierowanych do funduszy emerytalnych oraz oferowanych przez nie rzeczywistych świadczeń. Podczas gdy pełniejsze i bardziej produktywnie zatrudnienie pozwala na szersze objęcie prawami emerytalnymi pracowników, którzy mają mniejszy

dostęp do emerytur prywatnych, niezbędne są konkretne środki polityczne aby zwiększyć liczbę pracowników objętych takimi systemami, wynoszącą obecnie średnio 50-60 %, aby zapewnić, że wszyscy pracownicy uzyskają wystarczające prawa do emerytur prywatnych – jest to cel jaki stawia sobie wiele państw członkowskich. Wysokość przyszłych świadczeń będzie także uzależniona od rzeczywistego zwrotu od zgromadzonego kapitału, oraz od rzeczywistych kosztów i opłat, które mogą w większym stopniu wpłynąć na niższe emerytury.

W państwach członkowskich polegających w większym stopniu na prywatnych funduszach emerytalnych mechanizmy przejściowe ciągle jeszcze ulegają zmianom. Co więcej, takie czynniki jak wiek w jakim trzeba przystąpić do systemu ustawowego, traktowanie okresów nieskładkowych, zasady indeksacji, określenie gwarancji i wieku emerytalnego mogą mieć duży wpływ na poziom przyszłych świadczeń.

Ale fundusze emerytalne również muszą się dostosować do wzrostu średniej długości życia. Opierając się w większym stopniu na emeryturach prywatnych, należy jasno określić rolę rządu, definiując warunki wypłat emerytur, odpowiedni nadzór, udostępnianie informacji oraz świadomość finansową.

2.4. Zmniejszanie nierówności w zakresie skutków zdrowotnych

Pomimo ogólnej poprawy w dziedzinie opieki zdrowotnej, pozostają uderzające różnice w zakresie skutków zdrowotnych, nie tylko pomiędzy państwami członkowskimi, ale także w obrębie każdego kraju między różnymi grupami społecznymi, w zależności od statusu społeczno-ekonomicznego, miejsca zamieszkania, przynależności etnicznej i płci. Zazwyczaj ludzie słabiej wykształceni, biedniejsi i o niższym statusie zawodowym krócej żyją i częściej chorują niż bardziej zamożne grupy, a różnice te nie ulegają zmniejszeniu. Nierówności w dochodach, ubóstwo, bezrobocie, stres, złe warunki pracy i złe warunki mieszkaniowe mają duży wpływ na nierówności zdrowotne, podobnie jak własne zachowanie oraz chęć i możliwości ponoszenia kosztów.

Chociaż systemy opieki zdrowotnej przyczyniły się do znacznej poprawy sytuacji zdrowotnej w UE, dostęp do opieki zdrowotnej pozostaje zróżnicowany w zależności od grup społecznych. Poważnym wyzwaniem jest zapewnienie wszystkim wysokiej jakości opieki, przy wykorzystaniu najnowszych osiągnięć postępu technologicznego i przy jednoczesnym zapewnieniu trwałości systemu. Dlatego też państwa członkowskie wdrażają polityki w celu zmniejszenia wydatków, np.: zajmując się czynnikami ryzyka poprzez promocję zdrowia; zmniejszając zapadalność na niektóre choroby i ich rozpowszechnienie oraz zapewniając bardziej skuteczne działania prewencyjne w różnych środowiskach (w domu, szkole, miejscu pracy). Ważne są także kroki zmierzające do zwiększenia dostępu do opieki, zajęcia się zniesieniem barier finansowych w dostępie do opieki, przedkładanie działań promocyjnych i prewencyjnych nad usługi medyczne oraz zwalczanie barier kulturowych wobec korzystania z tych usług. Fundusze strukturalne będą wykorzystywane do wspierania reform oraz rozwijania potencjału, głównie w regionach objętych celem konwergencji, z myślą o poprawie dostępu do usług i rozwoju zasobów ludzkich.

Niezbędne jest jednak połączenie ogólnych założeń polityki oraz dziedzin polityki dostosowanych do potrzeb niższych grup społeczno-ekonomicznych. Niemal wszystkie państwa członkowskie wprowadziły powszechne lub prawie powszechne prawo do opieki i dostosowały usługi w celu dotarcia do osób mających utrudniony dostęp do usług tradycyjnych z powodu niepełnosprawności fizycznej lub umysłowej czy też różnic językowych lub kulturowych. Niewiele państw zajęło się nierównościami w dziedzinie

zdrowia w sposób systematyczny i wszechstronny poprzez zmniejszanie nierówności społecznych, zapobieganie wynikającym z nich różnicom zdrowotnym lub zajęcie się problemami zdrowotnymi, które powodują. W praktyce zapewniłoby to równy dostęp przy równych potrzebach. Wreszcie, dziedziny polityki wykraczające poza sektor ochrony zdrowia mają również kluczowe znaczenie dla poprawy zdrowia społeczeństwa.

2.5. Opieka długoterminowa

Starzenie się społeczeństwa i przemiany społeczno-ekonomiczne uznawane są za główne przyczyny większego zapotrzebowania w przyszłości na usługi opieki długoterminowej. W istocie, zwiększone zapotrzebowanie spowodowane jest głównie wydłużeniem średniej długości życia oraz występowaniem niepełnosprawności i niesamodzielności. Państwa członkowskie zdały sobie sprawę z potrzeby traktowania opieki długoterminowej jako nowego zagrożenia społecznego, które należy objąć ochroną socjalną i dążyć do zapewnienia prawie powszechnego dostępu do tej opieki. Chociaż pewne różnice w przepisach są nieuniknione, możliwości płatnicze obywateli czy też współfinansowanie ze środków prywatnych nie mogą ograniczać dostępu do usług wysokiej jakości. Mimo powszechnej zgody co do potrzeb, obecna oferta niekoniecznie przekłada się na wszechstronny i powszechny program dostępu do opieki długoterminowej. Państwa członkowskie dążą do zapewnienia trwałej równowagi pomiędzy publicznymi oraz prywatnymi źródłami finansowania. Środki obejmują zmiany w mechanizmach finansowania, ale w wielu krajach nie zapewniono jeszcze bezpiecznego finansowania opieki długoterminowej.

Sprawozdania krajowe wykazały, iż opieka zapewniona niesamodzielnej osobie w miejscu zamieszkania lub jego pobliżu jest chętniej wybieranym rozwiązaniem od opieki instytucjonalnej. Wsparcie dla opiekunów nieformalnych oraz wykorzystanie nowych technologii może sprawić, że osoby wymagające opieki pozostaną jak najdłużej w swoim domu. FS będą wykorzystywane do promowania deinstytucjonalizacji i rozwoju usług na szczeblu społeczności lokalnej. Uznaje się, że ściślejsza współpraca między usługami opieki zdrowotnej a usługami socjalnymi ma kluczowe znaczenie dla osiągnięcia ciągłości opieki zapewniającej wysoki poziom jakości oraz efektywne wykorzystanie środków w organizacji opieki długoterminowej w ramach instytucjonalnych lub na szczeblu społeczności lokalnej. W celu zapewnienia wysokiego poziomu jakości środki obejmują jednolite standardy i mechanizmy akredytacji jakościowej połączone z prawnie obowiązującymi metodami oceny.

Równie istotna jest kwestia, składającego się głównie z kobiet, personelu zajmującego się opieką długoterminową. Zwłaszcza w krajach, w których występuje niedobór pracowników, odpowiedni ich nabór, szkolenie oraz przekwalifikowanie są nadal wyzwaniem, w którym pomoc może stanowić EFS, tak jak ma to miejsce w przypadku koordynacji między opieką formalną a nieformalną. Poprawa warunków pracy i oficjalne uznanie opiekunów nieformalnych w systemach zabezpieczenia społecznego mogą zapewnić wysoką jakość opieki nieformalnej.

3. ROZWÓJ OTWARTEJ METODY KOORDYNACJI W PRZYSZŁOŚCI

Skupienie w 2007 r. uwagi na wybranych tematach umożliwiło głębszą analizę omawianych zagadnień oraz strategii politycznych. W szczególności zwrócenie uwagi na ubóstwo wśród dzieci zwiększyło wspólne zrozumienie różnych czynników, które decydują o integracji społecznej i jakości życia dzieci i młodzieży. Oparcie się na wspólnych ustaleniach i

zapewnienie takiego samego postępu w poświęconych kolejnym tematom latami zwiększy wpływ otwartej metody koordynacji na wspólne cele społeczne.

Otwarta metoda koordynacji odgrywa znaczącą rolę w promowaniu wspólnego zrozumienia priorytetów polityki społecznej. W jej ramach, wzajemne uczenie się i wymiana doświadczeń sprzyjały wprowadzaniu skuteczniejszych strategii politycznych. Osiągnięty postęp potwierdza słuszność wspólnych celów społecznych. Stwarzają one ogólne ramy zintegrowanych działań, a analiza długoterminowych wyzwań ilustruje konieczność pilnego zwiększenia wysiłków.

Znalezienie sposobów dalszego rozwoju współpracy było w 2007 roku sprawą pierwszorzędnej wagi dla Komitetu Ochrony Socjalnej. Refleksje skupiły się na sposobach zwiększenia możliwości wzajemnego uczenia się. Osiągnięto porozumienie w sprawie wielu ulepszeń jakie mają być wprowadzone w okresie 2008-2011:

- Zmiana w kierunku podejścia opartego w większym stopniu na procesie i kontekście sytuacyjnym, przy zwróceniu uwagi na działania nieudane oraz ciągły rozwój danych dziedzin polityki w odpowiedzi na napotkane przeszkody.
- Bardziej zintegrowane i strategiczne wykorzystanie dostępnych narzędzi dla wsparcia wdrożenia otwartej metody koordynacji (zwłaszcza PROGRESS).
- Bardziej systematyczne włączanie najważniejszych wyników do realizowania polityki, wynikające ze wzmocnionego monitorowania.
- Wzmocnienie ram analitycznych, w tym także oceny skutków społecznych.
- Dalsza poprawa zarządzania poprzez zapewnienie stałego udziału zainteresowanych stron, w tym władz lokalnych, w całym cyklu politycznym otwartej metody koordynacji.
- Poprawa wzajemnego pozytywnego oddziaływania pomiędzy otwartą metodą koordynacji społecznej a odpowiednimi procesami UE w ramach strategii lizbońskiej.
- Lepsze rozpowszechnianie wyników

Podejmując inicjatywę dotyczącą aktywnej integracji³ Komisja zaprosiła państwa członkowskie i inne zainteresowane strony, aby rozważyły propozycję mającą na celu dalsze wzmocnienie zdolności otwartej metody koordynacji do wsparcia wysiłku państw członkowskich w realizacji wspólnych celów społecznych. Należy przy tym uwzględnić zasadę pomocniczości i odmienną sytuację w różnych państwach członkowskich. Celem jest jednak opracowanie w drodze konsensusu, opierając się na wspólnym zrozumieniu najważniejszych uzgodnionych wyzwań, wytycznych do realizacji. Otwarta metoda koordynacji stałaby się tym samym bardziej efektywna w promowaniu najlepszych praktyk i monitorowaniu postępu.

³ Konsultacja rozpoczęta w dniu 17 października 2007 r.: „Modernizacja ochrony socjalnej na rzecz większej sprawiedliwości społecznej i spójności gospodarczej: dalsze propagowanie aktywnej integracji osób najbardziej oddalonych od rynku pracy”, COM(2007)620.